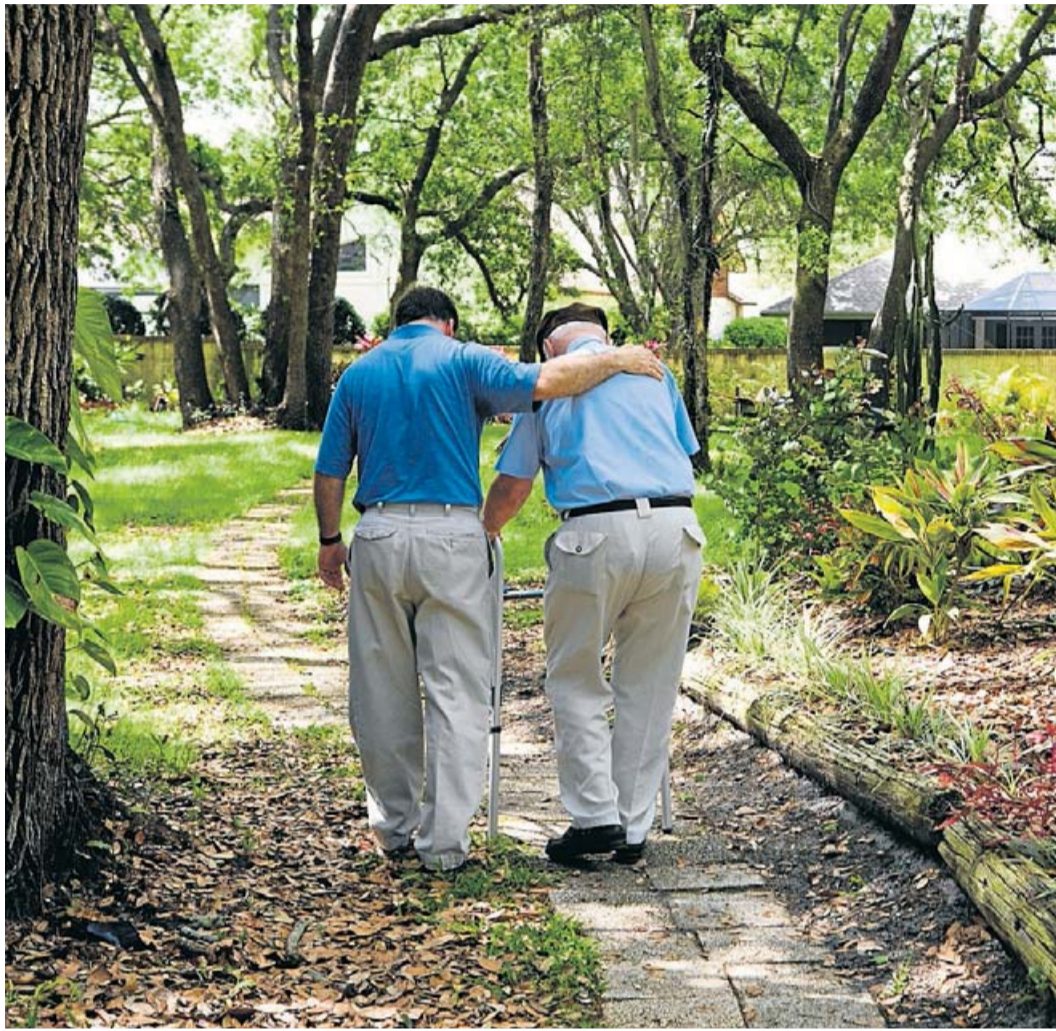

L'ofici de ser fill

GETTY

MARINA ESPASA

Gràcies a la perseverança d'Edicions de 1984, que ens serveixen la tercera novel·la en català de Sorj Chalandon, ens

hem pogut fer una idea força aproximada del món d'aquest autor francès personalíssim, que escriu històries desolades amb la ràbia de qui dispara contra un objectiu invencible. La primera novel·la va ser *Retorn a Killybegs*, una inoblidable ficció sobre el conflicte irlandès escrita a partir de l'amistat entre l'autor i un dels caps de l'IRA. La segona, *La quarta paret*, ens traslladava a la guerra del Líban.

A *Professió del pare* li toca a la guerra d'independència d'Algèria, que fa de teló de fons d'una història familiar duríssima, com gairebé totes les que explica l'escriptor francès, que va ser corresponsal de guer-

ra durant molts anys i que avui fa de periodista al setmanari satíric *Le Canard Enchaîné*, una publicació molt més seriosa que la majoria de les que pretenen ser-ho. Chalandon no fa concessions i fa servir una prosa que beu del millor periodisme: és eixuta i neta, i precisa com el tall d'una navalla. La tendresa, que és molta, la reserva per al fons de les històries que explica, i per a la construcció d'uns personatges que costen d'oblidar.

Un pare, una mare i un fill: aquesta és la unitat bàsica familiar a partir de la qual pot néixer qual-sevol tragèdia. "Quina és la professió del teu pare?", li pregunten al petit Émile tot sovint a l'escola. I el nen, de 10 anys, no sap com omplir la casella: el seu pare sempre és a casa, mai no veu ningú ni va a treballar enlloc, però li explica unes històries fabuloses sobre el seu passat de paracaigudista, agent secret, sol-

dat, enviat especial o terrorista. Junts preparen missatges xifrats, parlen a través de walkie-talkies, envien cartes al president de la República, escriuen consignes revolucionàries amb guix a les parets o planifiquen conspiracions per matar De Gaulle: qui no voldria que no s'acabessin mai els jocs amb el pare? Però Chalandon no regala res: la història de debò és una altra, i és terrorífica. Gira al voltant de la malaltia mental, un tema delicat i perillosíssim a l'hora de fer-ne literatura, perquè és fàcil fer trucs i enganyar el lector. De trucs no n'hi ha gairebé cap (un de molt petit amb el metge de la família, però és del tot perdonable) i el que sí que hi ha és una capacitat d'humanitzar la qüestió, de fer-li sentir empatia al lector cap a una minusvaldeja que tenyeix una vida de manera definitiva, a partir de la descripció despallada d'un home que pateix profundament, a més de fer patir els que l'envolten. Un deu per a la sensibilitat amb què tracta el tema.

La història està narrada en primera persona, al principi amb la veu del nen innocent i després amb la de l'adult que malda per construir una vida estable. Les escenes entre el fill de 60 anys i uns pares ancians i indefensos, sobrevolades per uns silencis devastadors, són d'una tristesa i d'una finor extraordinàries: no es deixa mai de ser fill, i la feina es multiplica quan els pares no han sabut fer prou bé de progenitors. Però tampoc és possible odiar el pare, encara que fos brutal i s'ho mereixés. El personatge de la mare, observadora i víctima durant tota la vida, mereix un elogi a part: l'autor li regala un final com només es regala als millors. Com l'Émile, que és dibuixant, Chalandon comença fent un esbós sobre la fragilitat de la infantesa, aquell moment en què tot és creïble i possible, i acaba elaborant un retrat vívid i tendríssim, ple de foscor però també de calidesa, de les relacions entre pares i fills, velles i perdurables. ♦♦

PROFESSIÓ DEL PARE
SORJ CHALANDON
EDICIONS DE 1984
TRAD. JOSEP ALEMANY
272 PÀG. / 19,50 €

L'ESCUMA DE LES LLETRES

Vilfranx di Conflan

Fa uns quants decennis, el denominat teatre de la crueltat estava de moda. Seguint l'estela d'Artaud, va donar grans noms de l'escena: Peter Weiss, Fernando Arrabal, el mateix David Mamet. La crueltat del nom es justificava per l'acció sobre l'espectador. Calia violentar-lo a través de la sorpresa, la impressió, situacions que es consideressin impactants. El teatre de la crueltat va decaure quan els creadors van adonar-se que un públic traumatitzat és incapaç de seguir correctament el fil argumental del que li estan oferint. Tot això ve al cas perquè, salvant moltíssim les distàncies, és la sensació que ens ha provocat una part de les reflexions de l'assaig del periodista Aleix Renyé sobre la seva experiència diària de trenta-sis anys de viure a la Catalunya Nord (*Catalunya Nord, la llesqueta del septentrió*, Edicions El Jonc, 2017).

Mirem endavant

A diferència dels autors del teatre de la crueltat, Renyé escriu des de l'amor immens al país i des de la traça literària derivada de la seva formació periodística. Vol sacsejar les consciències dels catalans en general, sobretot els del Principat, sobre la situació de la cultura i la llengua a la Catalunya sota administració francesa. Té raó en totes les situacions que descriu, però fins i tot tractant-ho amb ironia, cal perdonar.

És veritat que una immensa majoria de sud-catalans no tenen ni idea de la realitat de la Catalunya francesa. És veritat que la majoria ni tan sols en saben l'existència: és França. I sí, veiem els patètics intents de parlar francès per demostrar-se alguna cosa. I sí, també veiem com demanen per Vilfranx di Conflan. Però som el que som i venim d'on venim. I la consciència que el país s'ha de fer de nou a partir gairebé del no-res és el primer que hem de tenir clar. I això, a l'Aleix Renyé li fa mal. I és comprensible perquè viu dia a dia la conversió definitiva de la catalanitat del Rosselló en una derivació regionalistafolklorica de l'estat francès. El concepte d'unitat cultural que denominem Països Catalans ha avançat força en els últims quaranta anys, però encara hi ha àmplies capes de la població, la majoria, que no ho tenen assimilat.

Per tant, Aleix, perdona'ns i continuem fent feina. Sobretot tu, que en aquest llibret descriptiu, l'has feta prou bé. ♦♦

L'APARADOR

ARA

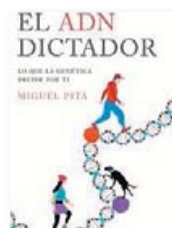
FICCIÓ

La nostra veritat
ANNIE BARROWS
Amsterdam

La lleialtat i el perdó són els dos grans motors d'aquesta novel·la, que evoca l'encant i l'excentricitat d'un poble petit imaginari. Barrows dibuixa un ventall de personatges peculiars i bondadosos, però que amaguen grans secrets i veuran com la seva convivència corre perill.

NO FICCIÓ

El ADN dictador
MIGUEL PITA
Ariel

Fins a quin punt la genètica influeix en les nostres decisions? El biòleg Miguel Pita dona resposta a aquesta i altres preguntes sobre l'ADN amb un assaig amè i entenedor. El llibre desmenteix mites i posa llum en qüestions com l'impacte de la genètica en la reproducció i en les malalties.

INFANTIL

D'aquí no passa ningú
ISABEL MINHÓS
Takatuka

Convertir-se en un Cheroi no és fàcil. El protagonista d'aquest llibre, un general tossut, dona una ordre absurda amb la intenció que tot hom l'admiri. Però la seva decisió només portarà al caos absolut, fins que els personatges de la història optaran per desobeir-lo des de la revolució pacífica.